

Stortingets familie- og kulturkomité

Deres referanse:

Vår referanse: 2022/132

Dato: 01.12.2022

Publikasjonsnr.: NIM-H-2022-032

Høringsinnspill – representantforslag om å sikre forsvarlige barnevernstjenester

1. Innledning

Norges institusjon for menneskerettigheter (NIM) har som hovedoppgave å fremme og beskytte menneskerettighetene i tråd med Grunnloven, menneskerettsloven og den øvrige lovgivning, internasjonale traktater og folkeretten for øvrig. Som ledd i dette har NIM som oppgave å gi råd til Stortinget, regjeringen og andre myndighetsorganer i spørsmål om menneskerettigheter. I punkt 2 vil vi knytte noen kommentarer til spørsmålene som handler om barnevern, og i punkt 3 kommenterer vi forslaget om utredning av nasjonale klageordninger for barn.

2. Barnevern

NIM har helt siden vi startet opp prioritert arbeid med barnevernet høyt, fordi dette er et saksfelt som reiser mange menneskerettslige problemstillinger, og der det har vært stor rettsutvikling både i Norge og internasjonalt de siste årene. I 2020 ga vi ut en rapport om de norske barnevernssakene i EMD, som vi også har holdt innledninger om til en rekke myndighetsorganer, og vi har også gitt en rekke innspill til ny barnevernslov.¹

Samtidig som Norge er dømt i EMD for brudd på retten til familieliv og derfor har hatt behov for endringer i praksis særlig knyttet til samvær, er det flere andre problemstillinger som reiser seg når det gjelder barnevernets evne til å ivareta barns rett til omsorg og beskyttelse. NIM utga tidligere i år en rapport om barns rett til beskyttelse mot vold, overgrep og omsorgssvikt, som viser at myndighetene har konkrete og omfattende forpliktelser til å forebygge og bekjempe vold, overgrep og omsorgssvikt mot barn etter Grunnloven, barnekonvensjonen og flere andre internasjonale konvensjoner.² Gjennomføringen av mange av disse forpliktelsene ligger etter norsk rett til det kommunale barnevernet, som har et selvstendig ansvar for å sikre menneskerettighetene i norsk rett.³

¹ [Hvorfor dømmes Norge i EMD? - Norges institusjon for menneskerettigheter \(nhri.no\)](#)

² [Barns rett til beskyttelse mot vold, overgrep og omsorgssvikt - Norges institusjon for menneskerettigheter \(nhri.no\)](#)

³ Se bl.a. Høyesteretts kjennelse i den såkalte Tolga-saken, HR-2022-402-A, som i avsnitt 46 sier at menneskerettighetene er like bindende for kommuner som for staten

Ikke på noe annet område er kommunen tillagt mer inngripende forvaltningsmyndighet enn innenfor barnevernet. Vi deler forslagsstillernes bekymring over i hvilken grad det kommunale barnevernet i alle kommuner er rustet til å ivareta forpliktelsene de har til å sikre barns rettigheter, herunder både retten til beskyttelse, retten til medvirkning og ivaretagelse av prosessuelle krav. I NIMs rapport «Kommuner og menneskerettigheter» fra 2021 kommer det frem at seks av ti kommunedirektører og ordførere mener at barnevernet er det området som utgjør den største utfordringen knyttet til kommuners tjenesteyting.⁴ Vårt mandat tillater ikke at vi går inn i de konkrete forslagene forslagsstillerne reiser, men vi mener at det er viktig at disse problemstillingene diskuteres.

3. Nasjonale klagemuligheter for barn

Som det fremgår av representantforslaget, har NIM, sammen med Advokatforeningen, Redd Barna og Ung rettshjelp, sendt et brev til Familie- og kulturkomiteen av 6. september 2022 hvor vi peker på at det bør utredes hvordan barn kan få styrkede nasjonale klagemuligheter og prosessuelle muligheter.

Forslagsstillerne gir etter vårt syn en dekkende begrunnelse for hvorfor det er behov for forslaget, som også bygger på vårt brev til komiteen.

NIM har jobbet mye med barns rettigheter over tid, og vi har sett fra flere ulike saksområder hvordan mangel på gode og reelle klagemuligheter utgjør et problem for realisering av barns rettigheter. Som FNs barnekomité har uttalt, må effektive klagemekanismer være tilgjengelige for barn dersom rettighetene deres skal ha noen mening. Norge har også eksplisitt fått kritikk fra FNs barnekomité for at barns muligheter til å klage er for dårlig sikret i norsk rett.

Samtidig ser vi eksempler på at klagemekanismer for barn styrkes i ulike sektorer, og at barns reelle muligheter til å få prøvet saker diskuteres. Statsforvalterens enkle og barnevennlige klageportal for barn som har kontakt med barnevernet er ett eksempel. Et annet eksempel er den pågående reformen i Sivilombudet for å gjøre ombudet mer rustet til å ta imot og behandle klager fra barn. I arbeidet med ny rettshjelpslov er det også enkelte særspørsmål som berører barn.

Imidlertid er det behov for å se helhetlig på barns muligheter til å få prøvet brudd på sine rettigheter. Dette spørsmålet har aldri vært gjenstand for en samlet gjennomgang. En helhetlig gjennomgang bør se på alle sektorer, og sikre barns klagemuligheter fra det nærmeste forvaltningsorgan og gjennom hele forvaltnings- og domstolskjeden.

⁴ [Kommuner og menneskerettigheter - Norges institusjon for menneskerettigheter \(nhri.no\)](https://www.nhri.no/kommuner-og-menneskerettigheter)

Vennlig hilsen
for Norges institusjon for menneskerettigheter

Adele Matheson Mestad
Direktør

Kirsten Kolstad Kvalø
Seniorrådgiver

Dette dokumentet er elektronisk godkjent og har dermed ingen signatur.